

Summary

Discussion of the observation that a large number of bees settled on the left mudguard of 3 cars, parked consecutively on the same spot during two days. This phenomenon must be ascribed to the visual element of the homing instinct of a new bee swarm.

Rotterdam, Lumeystraat 7c, Juni 1953.

Over de classificatie van de zogenaamde Microlepidoptera

door

A. DIAKONOFF

Het is een algemeen en betreurenswaardig feit, dat de specialisten van de Microlepidoptera — en dit geldt ook voor andere insectengroepen — zich te veel bezig houden met de taxonomie van de soorten en niet kritisch genoeg zijn met betrekking tot de indeling van deze soorten in genera; nog minder rekenschap plegen zij te houden met de onderlinge samenhang van deze genera en van de nog hogere systematische groepen. De verklaring hiervan is eenvoudig. In het algemeen is het veel gemakkelijker om twee soorten dan twee genera, twee genera dan twee subfamilies te onderscheiden. Hoe hoger de systematische eenheden, hoe meer kenmerken dienen gebruikt te worden om ze doeltreffend van elkaar te scheiden. Bovendien, hoe hoger men de systematische ladder opgaat, hoe subjectiever zijn sporten zijn. Een soort, immers, is onze basis, de meter in ons metrieke systeem. Met de tegenwoordige stand van onze kennis mogen wij de soort als de natuurlijke en absolute systematische eenheid aannemen. Er bestaat dan ook betrekkelijk weinig onenigheid ten aanzien van de systematiek van de soorten. De onderverdeling van deze eenheid en nog meer, de combinatie van soorten tot genera, van deze tot tribus, subfamilies en families, is een zaak waarin persoonlijk inzicht van de specialist een grote rol gaat spelen, zodat het arbitraire element groot wordt. Velen van ons prefereren het zich niet op het gladde pad van de classificatie van de hogere groepen te begeven, doch de nomenclatuur, door anderen opgesteld, vaak zonder critiek, over te nemen. Uiteraard raken dergelijke „geijkte” naamlijsten in de loop der jaren verouderd; hoe langer men hun namen klakkeloos blijft kopiëren, hoe verder men afdwaalt van de werkelijkheid.

Edoch, in principe geloven wij aan het bestaan van een natuurlijk systeem ook van hogere groepen. Het feit dat het een arbitrair karakter heeft is, mijns inziens, aan twee redenen te wijten. Ten eerste, dat vele vormen, die ons het opstellen van de onderlinge verwantschap van genera en hogere groepen zouden vergemakkelijken, uitgestorven zijn; hier is natuurlijk niets aan te verhelpen. Ten tweede echter, dat onze kennis van de levende vormen onvolledig is, en hier is wel wat aan te doen. Naarmate nieuwe vormen bekend worden en oudere beter en met inachtneming van steeds meer kenmerken worden bestudeerd, verdiepen zich onze inzichten in de systematiek van de hogere groepen en zij maken een positieve vooruitgang in de richting van een natuurlijke classificatie mogelijk. Dit maakt de studie van de systematiek van deze hogere groepen zeer aantrekkelijk.

Onze tijd is gekenmerkt door een nogal chaotische situatie van de systematiek van de Microlepidoptera. De „klassieke” periode van betrekkelijke rust, toen

de Lepidoptera uitsluitend naar de uitwendige kenmerken werden gegroepeerd en waarbij een van de belangrijkste dezer kenmerken, nl. de nervatuur, geheel buiten beschouwing werd gelaten, is voorbij. De „middeleeuwen” werden gekarakteriseerd door de verafgoding van deze nervatuur. De grote MEYRICK ging anderen hierbij voor; aan hem hebben wij een systeem van het grote geheel van Microlepidoptera te danken, eindelijk gebaseerd op de vormen van de gehele wereld en niet van die van de Palaearctische regio alleen. Hij ijverde voor het opbouwen van hogere groepen en voor het opsporen van hun onderlinge verwantschap.

Deze „middeleeuwen” van de systematiek der Microlepidoptera zijn nauwelijks achter de rug. Het „moderne tijdperk” is ingeluid door het op groter schaal toepassen van de reeds eerder bekende, doch verwaarloosde kenmerken, nl. de genitalia van beide sexen (waarbij de naam van PIERCE genoemd dient te worden), het geschikt maken van de zo belangrijke eigenschappen van de rups en de pop voor de systematiek (waarvoor HINTON ijvert) en ook het invoeren van nieuwe kenmerken, zoals die van de tympanale organen (waarvoor KIRIAKOFF baanbrekend werk verricht).

Deze „moderne tijd” is door één belangrijke tendenz gekenmerkt, nl. door het streven om een systeem te ontwerpen gebaseerd op een combinatie van zo veel mogelijk kenmerken (zoals BÖRNER heeft trachten te doen). Vroegere ervaringen leren ons immers, dat aan ieder ander systeem door zijn eenzijdigheid een snel einde is beschoren.

Met dat al leven wij, Microlepidopterologen, in een moeilijke tijd: hij is rommelig, omdat wij een overgang naar nieuwe inzichten meemaken. Door wat gezegd is in het begin van mijn betoog over een neiging van velen om de genera-systematiek te verwaarlozen, zien wij bovendien wonderlijke anachronismen. Zo leeft men in Europa algemeen nog in het rustige tijdperk der classici. De STAUDINGER & REBEL-Catalogus, van het begin van onze eeuw, die de inzichten van de werkers van een halve eeuw geleden weergeeft, is hier de bijbel; het baanbrekende werk van MEYRICK is bij ons weinig opgemerkt. In de Angelsaksische landen heeft men MEYRICK algemeen nagevolgd, doch de kampen in Engeland en in de Verenigde Staten zijn nogal verdeeld. Tenslotte is er nog een handjevol „modernisten”, op wier schouders de taak om de Augiasstal te reinigen rust. Doch klein is hun aantal en hun menselijke vermogens verre van die van een Hercules.

Tot een dezer dragers van het systematische licht mag OBRAZTSOV gerekend worden, die thans bezig is met de revisie van Palaearctische Tortriciden — een werk van groot belang, dat, naar ik hoop, binnenkort in ons Tijdschrift zal beginnen te verschijnen, een reden waarom ik zijn naam apart noem.

Ik wil deze schets besluiten met een voorbeeld uit eigen werk, dat aan de ene kant het belang van nieuwe gegevens voor het systematische inzicht illustreert en aan de andere kant tot zeer critische waardering van elk taxonomisch kenmerk noopt.

De omvangrijke familie Glyphipterygidae, waarvan in ons land slechts zes soorten voorkomen (de familie Douglasiidae reken ik er niet bij), is elders veel rijker vertegenwoordigd en telt in totaal ruim 1000 bekende soorten. Deze familie is zeer intrigerend, doordat haar plaats in het bestaand systeem niet heel zeker is.

Zij wordt in twee onderfamilies verdeeld: Choreutinae (bont gekleurde, breedvleugelige soorten) en Glyphipteryginae (smalvleugelige, nogal uniform gekleurde soorten); binnenkort zal een derde, Australische onderfamilie hieraan worden toegevoegd. De twee genoemde subfamilies lijken zeer weinig op elkaar. Zij werden dan ook nu eens beide bij de Tineoidea ondergebracht, dan weer werden Choreutinae alleen bij de Tortricoidea gerekend. Glyphipterygidae worden o.a. gekenmerkt door een nogal eenvoudige nervatuur, nogal gladde kop en naar boven gekromde, doch vrij korte palpen. MEYRICK heeft uitdrukkelijk verklaard dat zij niet in het bezit zijn van een „cubitale haarkam”, d.i. een rij haren op de cubitale zijde van de cel in de achtervleugels.

Het Australische geslacht *Hypertropha*, dat wel in het bezit is van een dergelijke „kam” werd van de Glyphipterygidae afgescheiden en zelfs als een aparte familie geclassificeerd. Ik heb mij bezig gehouden met deze groep en hierbij opgemerkt, dat, aan de ene kant, een reeks zeer nauw verwante vormen, overigens zonder kam (en derhalve tot nu toe in de familie Oecophoridae ondergebracht), toch bij de *Hypertropha*-groep hoort; aan de andere kant dat bepaalde vormen van „echte” Glyphipterygiden (sommige soorten van het genus *Imma* Walk.), in weerwil van de gangbare mening, een zeer duidelijke cubitale kam vertonen. Dit brengt mij tot de volgende conclusies.

Ten eerste, dat *Hypertropha* bij de Glyphipterygidae hoort. Een studie van de larve en de pop van een der soorten spreekt deze mening niet tegen. Zodoende schijnt een hechter verband van de Glyphipterygidae met de Oecophoridae (via deze *Hypertropha*-groep) te zijn aangetoond dan met enige andere familie.

Ten tweede, dat de cubitale kam in deze familie van niet meer dan een generieke, ja zelfs in het genus *Imma* slechts van een specifieke betekenis is. Deze conclusie is in zoverre van betekenis, omdat in de moderne systematiek van de familie Tortricidae de cubitale kam een grote rol speelt als een kenmerk ter indeling van de subfamilies (Tortricinae, zonder kam, Olethreutinae, Sparganothinae, met kam enz.). Uit mijn bevindingen blijkt nog niet dat deze kam ons bij de indeling van de Tortricidae bepaald op verkeerde wegen heeft gebracht, maar het spoort niettemin tot steeds meer voorzichtigheid aan met betrekking tot het toekennen van systematische waarde aan een enkel kenmerk.

Het illustreert ook hoe een enkele nieuwe vondst van belang kan zijn in de grote samenhang van de classificatie.

Summary

A historical sketch of the development of the taxonomy of the Microlepidoptera is given, and the tendency to pay too much attention to classification of the species at the expense of that of the genera and of higher categories, is criticized.

Leiden, Rijksmuseum van Natuurlijke Historie, Februari 1954.

Polygonia c. album L. Bijna alle exemplaren trof ik in of bij bossen aan en op ruigten met open gedeelten an heide- of grasvegetaties. In de buurt geen iep of hop te bekennen, wel brandnetels. Blijkbaar zijn dit hier de voedselplanten van de rupsen.

W. J. BOER LEFFEEF, Korteweg 53, Apeldoorn.